

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-
педагогічної
роботи

Антон ПАНТЕЛЕЙМОНОВ

“ _____ ” _____ 2020 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Геополітика та геостратегія сучасного світу

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти _____ другий (магістерський) _____

галузь знань _____ 29 «Міжнародні відносини» _____
(шифр і назва)

спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
(шифр і назва)

освітня програма _____ «Міжнародні відносини та регіональні студії» _____
(шифр і назва)

спеціалізація _____
(шифр і назва)

вид дисципліни _____ за вибором _____
(обов'язкова/ за вибором)

факультет _____ міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу _____

2020/ 2021 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

“”28 серпня 2020 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Д-р пол.наук, професор кафедри туристичного бізнесу та країнознавства Шаповаленко М.В.

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Протокол від “28” серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

_____ Анатолій ПАРФІНЕНКО
(підпис)

Програму погоджено науково-методичною комісією
факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від “28” серпня 2020 року № 1

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних
відносин та туристичного бізнесу

_____ Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Геополітика та геостратегія сучасного світу» складена відповідно до освітньо-професійних програм підготовки «Міжнародні відносини та регіональні студії: європеїстика», «Міжнародні відносини та регіональні студії: сходознавство» підготовки магістра за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

Предметом навчальної дисципліни: особливості геополітики, основні концептуальні підходи до геополітики сучасного світу, класичні концепції геополітики, які використовує світова геополітика для розробки геостратегій в у XXI ст., складові національної безпеки та світового політичного порядку.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою дисципліни є сформувати у студентів уявлення про основний зміст геополітики головних міжнародних акторів в різних історичних умовах та регіонах світу, розвинути розуміння геостратегії як теорію та практику зовнішньої політики країн світ, взаємозв'язок глобалізації та сучасного геополітичного становища, вплив інтересів на національну безпеку різних держав світу, України зокрема.

1.2. Завдання дисципліни:

- роз'яснення змісту геополітичного сучасного геополітичного порядку;
- розкриття процесу формування й основних положень зовнішньополітичної концепції сучасної незалежної України, характеру взаємовідносин України зі світовим співтовариством і окремими його суб'єктами;
- Знання та навички:
- Навчальна дисципліна «Геополітика та геостратегія» забезпечує знання:
 - класичних геополітичних концепцій та понять;
 - специфіки геополітичного аналізу міжнародних відносин;
 - тенденцій і особливостей геополітичної думки постбіполярного світу;
 - проблем та завдань геополітики й геостратегії України на сучасному етапі.
- Навчальна дисципліна «Геополітика та геостратегія» забезпечує вміння:
 - розрізняти специфіку геополітичних категорій;
 - характеризувати основні геополітичні концепції;
 - орієнтуватися у геополітичних проблемах і тенденціях пост біполярного світу
 - та аналізувати відповідні їм геополітичні теорії;

- □ аналізувати композиційні аспекти геополітичного становища України,
- структуру її геополітичних інтересів;
- □ виділяти геополітичні аспекти забезпечення національної безпеки України в сучасному світі.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

- формування наступних загальних компетентностей:

ЗК 2 – знання та розуміння предметної області спеціальності

«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» та розуміння професійної діяльності;

ЗК 3 – здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичній діяльності;

ЗК 5 – здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК 6 – вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;

- формування наступних фахових компетентностей:

ФК 1 – поглиблені знання про природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політики;

ФК 2 – розуміння сутності процесів глобалізації та їх впливу на міжнародні відносини;

ФК 3 – здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному;

ФК 4 – поглиблені знання про теоретичні та прикладні дослідження міжнародних відносин і світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях.

1.3. Кількість кредитів – 5

1.4. Загальна кількість годин – 150

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	-
Семестр	
2-й	-
Лекції	
30 год.	-
Семінарські заняття	
15 год.	-

Лабораторні заняття	
год.	-
Самостійна робота	
105	-
в тому числі індивідуальні завдання	
-	

1.6. Заплановані результати навчання

Здатність розв'язувати комплексні теоретичні та практичні задачі і проблеми під час професійної діяльності у галузі міжнародних відносин, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій та регіональних студій, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов та вимог

Згідно з вимогами освітньо-професійних програм студенти мають досягти наступних результатів:

Знання:

ПРН 1 – фундаментальні знання, набуті у процесі навчання, щодо природи, джерел та напрямів еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики;

ПРН 2 – розуміння сутності процесів глобалізації та аналізувати їх вплив на міжнародні відносини;

ПРН 3 – знання наукових підходів, методології та методик дослідження проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики;

ПРН 4 – поглиблені знання проблем міжнародної та національної безпеки, міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів, підходів, способів та механізмів забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав;

Матриця компетентностей та програмних результатів навчання, які формуються під час вивчення навчальної дисципліни «Геополітика та геостратегія сучасного світу» у відповідності до ОПП

Шифр компетентності	Компетентності	Шифр програмних результатів	Програмні результати навчання
Загальні компетентності (ЗК)			
ЗК2	знання та розуміння предметної області спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» та	ПРН1	фундаментальні знання, набуті у процесі навчання, щодо природи, джерел та напрямів еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин

	розуміння професійної діяльності;		та світової політики
ЗК 3	здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичній діяльності;	ПРН2	розуміння сутності процесів глобалізації та аналізувати їх вплив на міжнародні відносини
ЗК 5	– здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;	ПРН4	поглиблені знання проблем міжнародної та національної безпеки, міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів, підходів, способів та механізмів забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав
ЗК 6	вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;	ПРН 3	знання наукових підходів, методології та методик дослідження проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики
<i>Фахові компетентності (ФК)</i>			
ФК1	поглиблені знання про природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політики;	ПРН3	знання наукових підходів, методології та методик дослідження проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики;
ФК 2	– розуміння сутності процесів глобалізації та їх впливу на міжнародні відносини	ПРН3	знання наукових підходів, методології та методик дослідження проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики

ФК 4	поглиблені знання про теоретичні та прикладні дослідження міжнародних відносин і світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях <i>кої діяльності</i>	ПРН 2	– розуміння сутності процесів глобалізації та аналізувати їх плив на міжнародні відносини; <i>інфраструктурної та технологічної підсистем підприємств сфери гостинності, СПА та Велнес індустрії.</i>
ФК3	здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному просторі	ПРН4	поглиблені знання проблем міжнародної та національної безпеки, міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів, підходів, способів та механізмів забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав

2. Тематичний план навчальної дисципліни

- Тема 1. Геополітика як наукова дисципліна.
- Тема 2. Історія розвитку геополітики.
- Тема 3. Особливості сучасної геополітичної світової системи.
- Тема 4. Сучасна світова геополітика
- Тема 5. Геополітичний вимір глобалізації.
- Тема 6. Захід в сучасній системі геополітичних відносин.
- Тема 7. Схід в сучасній системі геополітичних відносин.
- Тема 8. Геостратегії провідних геополітичних акторів країн світу.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усь ого	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб.	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Тема 1. Геополітика як наукова дисципліна.		4	2			14						
Тема 2. Історія розвитку геополітики.		4	2			18						
Тема 3. Особливості сучасної геополітичної світової системи.		2	1			14						
Тема 4. . Сучасна світова геополітика		2	2			14						
Тема 5 Геополітичний вимір глобалізації.		4	2			14						
. Тема 6. Захід в сучасній системі геополітичних відносин. .		4	2			15						
Тема 7. Схід в сучасній системі геополітичних відносин.		4	2			15						
Тема 8. Геостратегії провідних геополітичних акторів країн світу		6	2			15						
Індивідуальне завдання (контрольна робота)												
Усього годин	150	30	15			105						

4. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Геополітика як наука Що таке геополітика? Проаналізуйте класичні концепції геополітики З чого складається структура геополітичного світу? Як відбувається формування єдиного світового геополітичного простору.? Проаналізуйте основних геополітичних акторів	2

2.	Теоретичні засади сучасної геополітики Що таке географічний детермінізм? Що таке топополітика, морфополітика, фізіополітика як складові частини геополітики, їх основні характеристики? Проаналізуйте розвиток геополітики як науки після Другої світової війни	2
3, 4	Особливості сучасної геополітичної світової системи. З чого складаються рівні просторової організації товариств? Які ознаки цивілізації як політико-просторові системи? Проаналізуйте тенденції розвитку світової системи у ХХ-ХХІ ст.. Що таке геополітичний код? Проаналізуйте коди головних геополітичних акторів. В чому причина нестабільності сучасної світової системи?	3
5	Геополітичний вимір глобалізації. З чого складається процес глобалізації? Які причини глобалізації? Що таке криза глобалізації?	2
6	Геостратегії західних геополітичних акторів Що таке індикатори геополітичного статусу Заходу в сучасному світі? Які основні фактори геополітичного структурування Заходу? Охарактеризуйте центр-периферійні взаємодії в західному співтоваристві..	2
7	Схід в сучасній системі геополітичних відносин. З чого складаються геополітичної стратегії країн Сходу? Як відрізняється істернізація від вестернізації? Проаналізуйте відцентрові і доцентрові територіальні тенденції.	2
8	Геополітична експансія : боротьба за світове лідерство Які причини геополітичної експансії у ХХІ с.? Які особливості геоекспансії в регіоне АТР? Чім відрізняються стратегії експансії на Сході і Заході?	2
	Разом	15

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Підготовка до усного опитування на тему «Геополітика як наукова дисципліна.» :Об'єкт і предмет геополітики. Проблеми науковості геополітики. Структура і функції геополітики. Простір в геополітиці. Географічний детермінізм як основний принцип традиційної геополітики. Закони, категорії і поняття геополітики. Проблеми концептуального ревізійонізму. Методологія і методика геополітичного аналізу. Предмет геополітики, основні проблеми, категорії, принципи і методи вивчення. Становлення географічного свідомості. Вплив географічного положення на становлення і розвиток держав. Історія виникнення геополітики як науки. Розуміння геополітики як певної наукової концепції. Формування єдиного світового геополітичного простору. Суб'єкти і актори міжнародних відносин. Геополітична	14

	<p>структура світу. Геополітичні парадигми: імперська, держав-націй, блокова, геополітична парадигма мережових структур. Основні характеристики кожної парадигми.</p> <p><i>Ветринський І.</i> Концептуальні засади дослідження геополітики в умовах глобалізації [Електронний ресурс] / І. Ветринський // Віче. – 2015. – № 22. – С. 6–10. – Режим доступу : URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/viche_2015_22_3</p> <p>Геополітика: енциклопедія: / за ред. <i>Є.М. Суліми</i> ; редкол.: <i>Є.М. Суліма</i> (голова), <i>М.А. Шепєлев</i> (заст. голови), <i>В.В. Кривошеїн</i> та ін. – К.: Знання України, 2013. – 920 с.</p>	
2.	<p>Підготовка до усного опитування на тему «Історія розвитку геополітики» Батько-засновник геополітики Ф. Ратцель (1844-1904). Держава як одна з форм поширення життя на Землі, політичний організм. Основні закони "експансії Життя". Геополітичні уявлення автора</p> <p>неологізму "геополітика" Р.Челлен (1864-1922). ки (А.Мехен, Н.Спикмен)</p> <p>Розвиток геополітики як науки після Другої світової війни. Проблеми контролю нових просторів. Повітряний простір. Космос. Інформаційне середовище. «Зменшення ойкумени» за рахунок розвитку стратегічних озброєнь і засобів доставки. Зональні геополітичні концепції. Еволюція геополітичної думки від генерала П.Галуа до З.Бжезінського. Концепція «конфлікту цивілізацій», її політичне і евристичне значення. Геополітична спадщина Г.Кіссінджера (по книзі «Світовий порядок»)</p> <p><i>Гольцов А.Г.</i> Геополітика та політична географія [Текст]: підручник / А. Г. Гольцов. – К.: Центр учб. л-ри, 2012. – 416 с.</p> <p><i>Дергачев В.</i> Геополітика. – К.: ВИРА- Р, 2000. – 448 с.</p>	18
3, 4	<p>Підготовка до усного опитування на тему «Особливості сучасної геополітичної світової системи.» з наступних питань: Цивілізації як політико-просторові системи. Традиції та інновації в феноменології розвитку територіальних систем. Рівні просторової організації товариств: глобальний, державний, регіональний, локальний. Суб'єкти і об'єкти, структури і функції світової геополітичної системи.</p>	

	<p>Тенденції розвитку світової системи: глобалізація і регіоналізація в політичному аспекті. Євроцентристською і "західноцентристською" концепція світу. "Рах Americana" і атлантизм. Концепція геополітичного плюралізму і "багатополюсного світу"</p> <p><i>Ветринський І.</i> Концептуальні засади дослідження геополітики в умовах глобалізації [Електронний ресурс] / І. Ветринський // Віче. – 2015. – № 22. – С. 6–10. – Режим доступу : URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/viche_2015_22_3</p> <p><i>Дорошко М.С., Шпакова Н.В.</i> Геополітичне середовище та геополітична орієнтація країн СНД. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011</p>	14
5	<p>Підготовка до усного опитування на тему «Геополітичний вимір глобалізації» :сутність основні елементи та функції глобалізації. Взаємозв'язок економічної, соціальної, політичної та духовної глобалізації. Особливості та зміст геополітичного виміру політики. Термін "світова спільнота" та його суб'єкти. Параметри статусу суб'єктів світової геополітики. Політика балансу сил в міжнародних відносинах. Зовнішня політика як основний засіб міждержавної взаємодії. Дискретність і стискання політичного простору в епоху постмодерну. Ревізія базових понять світової політики: території, державного суверенітету, просторової організації, національної безпеки і т.д. Світовий простір: від доктрин до реальності? Глобальна гегемонія США в "однополярний" світі. Трагування глобалізації в геополітичних доктринах сучасності. Концепція кінця історії (Ф. Фукуяма). Концепція «однополярного світу» (З. Бжезинський, С. Телботт, М. Олбрайт). Світ-системний аналіз (І. Валлерстайн) .Концепція діалогу цивілізацій в "багатополярному" світі.</p> <p>Дністрянський М. С. Політична географія та геополітика України [Електронний ресурс] : навч. посіб. / М. С. Дністрянський. – Тернопіль : Навч. кн. – Богдан, 2010. – 344 с. – Режим доступу : URL : https://bohdan-books.com/upload/iblock/aba/aba2165c11e37e3358d07a83e8b10cf2.pdf</p> <p><i>Дорошко М.С., Шпакова Н.В.</i> Геополітичне середовище та геополітична орієнтація країн СНД. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011</p>	14
6	<p>Підготовка до усного опитування на тему «Захід в сучасній системі геополітичних відносин»</p> <p>Індикатори геополітичного статусу Заходу в сучасному світі. Сучасна система міжнародних відносин як фактор геополітичного структурування Заходу. Від «стратегічного паритету» Заходу і Сходу (1970 - 80-і рр.) До політичної гегемонії Заходу (1990-ті рр.). Процеси і стратегії створення однополярного світу. Американізація Європи і /</p>	15

	<p>або європейська інтеграція. Розширення НАТО на Схід. Розчленування Югославії. Просторова будова і основні ареали «політичного Заходу». Геополітичні відносини і конфлікти на внутрісистемному рівні. Центр-периферійні взаємодії в західному співтоваристві</p> <p><i>Дубов Д. В.</i> Зрушення сфер геополітичного протистояння: від географічної експансії – до конструювання інформаційно-кібернетичних просторів / Д. В. Дубов // Стратег. пріоритети. – 2014. – № 1. – С. 106–115.</p> <p><i>Дубов Д. В.</i> Кіберпростір як новий вимір геополітичного суперництва / Д. В. Дубов ; Нац. ін-т стратег. досліджень. – Київ : НІСД, 2014. – 326</p>	
7	<p>Підготовка до усного опитування на тему «Схід в сучасній системі геополітичних відносин»: Традиційна парадигма ролі Сходу в світовій геополітичній системі. Геополітичні процеси в країнах Азії, Африки і Латинської Америки на рубежі тисячоліть. Глобалізація як загроза вестернізації. Альтернативи геополітичної стратегії країн Сходу: фундаменталізм, традиціоналізм або лібералізація. Внутрішньосистемні геополітичні процеси в східних суспільствах. Відцентрові і доцентрові територіальні тенденції.</p> <p><i>. Гольцов А.Г.</i> Геополітика та політична географія [Текст]: підручник / А. Г. Гольцов. – К.: Центр учб. л-ри, 2012. – 416 с.</p> <p><i>Яценко Б.П., Стафійчук В.І., Брайчевський Ю.С.</i> Політична географія і геополітика: Навч. посіб. – К.: Либідь, 2007.</p>	15
8	<p>Підготовка до усного опитування на тему «Геостратегії провідних геополітичних акторів країн світу» з наступних питань: АТР - осьової геополітичний регіон ХХІ століття. Геостратегія Китаю. Взаємини України і Китаю: геополітичний аспект. Геостратегія Індія: геополітичний аспект. Геостратегія Японії, проблема Курильських островів. Геополітична ситуація в Азії. Європейська геополітика. Інтеграційні процеси в Європі, Європейський Союз. Проблеми розширення ЄС на схід. Взаємини України і ЄС. Місце США у системі геополітичних відносин. Дилеми України в сучасній системі міжнародних відносин.</p> <p>http://www.arctogaia.com</p> <p>http://www.geocities.com/CapitolHill/Senate/5976/b.htm</p>	15

	Разом	105

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ (ПІДСУМКОВА РОБОТА)

Планом не передбачено

7. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

– дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;

– дистанційно на платформі Moodle (<http://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=1584>) проводяться практичні (семінарські), індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;

– аудиторно (за затвердженим розкладом занять) проводяться 10% практичних та семінарських занять у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин

Вміст екзаменаційного білета й оцінювання відповідей на екзамені:

Теоретичне питання – 10 балів

Творче питання – 15 балів

Тести – 15 балів (6 тестових завдань x 2,5 бали)

За бажанням студент має можливість обрати тестову форму екзаменаційного білета (білет містить 20 тестових завдань, студент одержує 2 бали за кожну вірну відповідь)

Методи навчання та засоби діагностики результатів навчання за освітньою компонентною «Геополітика та геостратегія сучасного світу»

Шифр ПРН (відповідно до ОНП)	Результати навчання (відповідно до ОНП)	Методи навчання	Засоби діагностики /форми оцінювання
ПРН1	фундаментальні знання, набуті у процесі навчання, щодо природи, джерел та напрямів еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої	Лекція; пошук джерел інформації (критичний аналіз, інтерпретація), підготовка презентацій за заданою проблематикою, вирішення кейсів	Оцінювання усних відповідей на практичних заняттях, тестових завдань; залікова робота

	політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики;		
ПРН2	– розуміння сутності процесів глобалізації та аналізувати їх вплив на міжнародні відносини;	Лекція, вирішення кейсів, виконання в командах проблемно-орієнтованого завдання, аналітичне завдання	Оцінювання рішень ситуаційних задач, тестових завдань; усних відповідей на практичних заняттях
ПРН3	знання наукових підходів, методології та методик дослідження проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики	Лекція, вирішення кейсів, надання зворотного зв'язку, метафорична гра	Оцінювання усних відповідей на практичних заняттях; тестових завдань, розв'язування ситуаційних задач
ПРН 4	поглиблені знання проблем міжнародної та національної безпеки, міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів, підходів, способів та механізмів забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав.	Лекція, вирішення кейсів, виконання в командах проблемно-орієнтованого завдання, аналітичне завдання	Оцінювання усних відповідей на практичних заняттях, виконання творчих завдань,

8. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Денна форма навчання	Поточне оцінювання роботи студентів на практичних заняттях та самостійної роботи										Всього	екзамен	Сума				
	тема	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9				T10	-	-	-
	max	6	6	6	6	6	6	6	6	6				6	60	40	100

При вивченні кожного розділу проводиться поточний контроль у формі усного опитування та виступів студентів. На практичному занятті студент може отримати від 1 до 6 балів. Максимально студент може отримати 60

балів. Залік – 40 балів. Відповідно, максимальна кількість набраних балів по вивченню дисципліни складає 100 балів.

Вид завдання, що оцінюється	Система оцінювання знань, бали	Критерії оцінки
Оцінювання знань практичних занять (письмова або усна відповідь)	6.0-5.0	виставляється здобувачу вищої освіти, який при усній або письмовій відповіді на запитання виявив всебічні, систематизовані, глибокі знання програмного матеріалу, вмів грамотно інтерпретувати одержані результати; продемонстрував знання основної і додаткової літератури, передбачені на рівні творчого використання
	4.0-3.0	виставляється здобувачу вищої освіти, якщо при усній або письмовій відповіді на запитання здобувач вищої освіти виявив повне знання програмного матеріалу, передбачене на рівні аналогічного відтворення, але припустився окремих несуттєвих помилок
	2.0-1.0	виставляється, якщо при усній або письмовій відповіді на запитання здобувач вищої освіти виявив недостатні знання основного програмного матеріалу, в обсязі, що необхідний для подальшого навчання і роботи, передбачених програмою на рівні репродуктивного відтворення

Оцінювання здійснюється відповідно до шкали ЗВО.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70 – 89	добре	
50 – 69	задовільно	
1– 49	незадовільно	не зараховано

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. *Ветринський І.* Концептуальні засади дослідження геополітики в умовах глобалізації [Електронний ресурс] / І. Ветринський // Віче. – 2015. – № 22. – С. 6–10. – Режим доступу : URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/viche_2015_22_3
2. Ворович Б. О. Оцінка геополітичної обстановки та прийняття стратегічних рішень щодо запобігання воєнним конфліктам / Б. О. Ворович, Ю. В. Єгоров, Г. Ф.

- Костенко ; Нац. ун-т оборони України, Центр воєнно-стратег. досліджень. – Київ : [Паливода А. В.], 2011. – 172 с
3. Геополітика: енциклопедія: / за ред. Є.М. Суліми ; редкол.: Є.М. Суліма (голова), М.А. Шепелєв (заст. голови), В.В. Кривошеїн та ін. – К.: Знання України, 2013. – 920 с.
 4. Глобалізація і сучасний міжнародний процес / За ред. проф. Б.Гуменюка і проф. С.Шергіна. – К.: Університет „Україна”, 2009. – 508 с.
 5. Гольцов А.Г. Геополітика та політична географія [Текст]: підручник / А. Г. Гольцов. – К.: Центр учб. л-ри, 2012. – 416 с.
 6. Дергачев В. Геополитика. – К.: ВИРА- Р, 2000. – 448 с.
 7. Дергачев В. А. Геополитический словарь-справочник / В. А. Дергачев. – Київ : КНТ, 2009. – 592 с.
 8. Дергачев В. Геоэкономика (Современная геополитика). Учеб. для вузов. – Киев: ВИРА-Р,
 9. Дністрянський М. Геополітичні доктрини і підходи: критичний аналіз методології. – Львів: ЛНУ, 2003. – 111 с.
 10. Дністрянський М.С. Геополітика: Навчальний посібник. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011.
 11. Дністрянський М. С. Політична географія та геополітика України [Електронний ресурс] : навч. посіб. / М. С. Дністрянський. – Тернопіль : Навч. кн. – Богдан, 2010. – 344 с. – Режим доступу : URL : <https://bohdan-books.com/upload/iblock/aba/aba2165c11e37e3358d07a83e8b10cf2.pdf>
 12. Дорошко М.С., Шпакова Н.В. Геополітичне середовище та геополітична орієнтація країн СНД. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011.
 13. Дубов Д. В. Зрушення сфер геополітичного протистояння: від географічної експансії – до конструювання інформаційно- кібернетичних просторів / Д. В. Дубов // Стратег. пріоритети. – 2014. – № 1. – С. 106–115.
 14. Дубов Д. В. Кіберпростір як новий вимір геополітичного суперництва / Д. В. Дубов ; Нац. ін-т стратег. досліджень. – Київ : НІСД, 2014. – 326 с.
 15. Закария Ф. Постамериканский мир. М.: Европа, 2009. – 280 с.
 16. Колосов В., Мироненко Н. Геополитика и политическая география: Учебник. – М.: Аспект- Пресс, 2002. – 479 с.
 17. Кудряченко А.І., Рудич Ф.М., Храмов В.О. Геополітика. Підручник. – К.: МАУП, 2004.

18. *Мадіссон В. В.* Сучасна українська геополітика : навч. посіб. для студентів гуманітар. спец. вищ. навч. закл. / В. В. Мадіссон, В. А. Шахов. – Київ : Либідь, 2003. – 174 с.
19. *Маринченко А.В.* Геополитика. Учебное пособие. – М.: Инфра-М, 2009.
20. *Сирота Н. М.* Основы геополитики: Учеб. пособие. – СПб.: Знание, 2001. – 136 с.
21. *Тихонравов Ю. В.* Геополитика: Учеб. пособие. – М.: ИНФРА- М, 2000. – 269 с.
22. *Яценко Б.П., Стафійчук В.І., Брайчевський Ю.С.* Політична географія і геополітика: Навч. посіб. – К.: Либідь, 2007.

10. ПОСИЛАННЯ НА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ, ВІДЕО-ЛЕКЦІЇ, ІНШЕ МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Моро-Дефарж Ф. Введение в геополитику. — М.: Конкорд, 1996. С. 48—56 [Электронный ресурс.] — Режим доступа: <http://grachev62.narod.ru/dfrg/chapt03.htm#a>.

Ратцель Ф. Политическая география (в изложении Л. Синицкого) [Фрагменты] // Геополитика: Хрестоматия / Сост. Б.А. Исаев. — СПб.: Питер, 2007. — С. 15—36 [Электронный ресурс.] — Режим доступа: <http://www.humanities.edu.ru/db/msg/86438>.

. Челлен Р. О политической науке, ее соотношении с другими отраслями знания и об изучении политического пространства (Предисловие М.В. Ильина) // Полис. — 2005. — №2. — С. 115—126 [Электронный ресурс.] — Режим доступа: <http://grachev62.narod.ru/Ы^/chapt30.htm>.

Хаусхофер К. Границы в их географическом и политическом значении // Хаусхофер К. О геополитике: Работы разных лет. — М.: Мысль, 2001. — С. 145—154 [Электронный ресурс.] — Режим доступа: <http://grachev62.narod.ru/haushofer/chapt15.htm>.

Хаусхофер К. Континентальный блок: Центральная Европа — Евразия — Япония // .] — Режим доступа: <http://grachev62.narod.ru/haushofer/chapt39.htm>

Хаусхофер К. О геополитике: Работы разных лет. — М.: Мысль, 2001. — С. 373—381 [Электронный ресурс.] — Режим доступа: <http://grachev62.narod.ru/haushofer/chapt38.htm>, 381—418 [Электронный ресурс]

11. ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ЗА ДЕННОЮ ФОРМОЮ В УМОВАХ ПОДОВЖЕННЯ ДІЇ ОБСТАВИН НЕПОБОРНОЇ СИЛИ (В ТОМУ ЧИСЛІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ ЧЕРЕЗ ПАНДЕМІЮ)

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

– дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;

– дистанційно на платформі Moodle (<http://dist.karazin.ua/moodle/course/view.php?id=1584>) проводяться

практичні, індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;

– аудиторно (за затвердженим розкладом занять) проводяться 10% практичних занять у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість (за заявою, погодженою деканом факультету) скласти **екзамен в тестовій формі дистанційно на платформі Moodle** у відповідному дистанційному курсі.